

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (2011)

ΣΥΝΟΨΗ

Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η παρούσα έκδοση υποστηρίζεται από το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη — Progress (2007–2013).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει το πρόγραμμα, το οποίο θεσπίστηκε για να χρηματοδοτήσει την υλοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της απασχόλησης, των κοινωνικών υποθέσεων και των ίσων ευκαιριών. Το πρόγραμμα συμβάλλει επίσης στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στους τομείς αυτούς.

Το επταετές πρόγραμμα απευθύνεται σε όλους τους φορείς που μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη κατάλληλης και αποτελεσματικής νομοθεσίας και πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα, στην ΕΕ των 27, τις χώρες ΕΖΕΣ–ΕΟΧ και τις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες χώρες για προσχώρηση στην ΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: <http://ec.europa.eu/progress>

**Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»
ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (2011)
ΣΥΝΟΨΗ**

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης

Μονάδα D.1

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2011

Δεν είναι υπεύθυνη ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτε κάποιο άτομο που ενεργεί εκ μέρους της Επιτροπής για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στην έκδοση αυτή.

© Εξώφυλλο: Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Ορισμένες εταιρείες κινητής τηλεφωνίας δεν επιτρέπουν την πρόσβαση στους αριθμούς 00 800 ή μπορεί να χρεώνουν την κλήση.

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Δελτίο καταλογογράφησης καθώς και περίληψη υπάρχουν στο τέλος του τεύχους.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2011

ISBN 978-92-79-20376-3

doi:10.2767/36422

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Printed in Belgium

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΛΕΥΚΑΣΜΕΝΟ ΧΩΡΙΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΟ ΧΛΩΡΙΟ (ECF)

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
Ο στόχος για τη μείωση της φτώχειας και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης	6
Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην ΕΕ: τρέχουσα κατάσταση και πρόσφατες τάσεις	7
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας	8
Σοβαρή υλική στέρηση	9
Άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας	9
Ποιοι αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και αποκλεισμού;	9
Βελτίωση της μέτρησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού	10
Πολιτικές για την πρόληψη και τη μείωση της φτώχειας	12
Προώθηση της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς	12
Στρατηγικές ενεργητικής ένταξης για την υποστήριξη των μέτρων απασχόλησης	12
Εκπαίδευση και δεξιότητες ως καθοριστικοί παράγοντες της κοινωνικής ένταξης	13
Βιώσιμη και επαρκής κοινωνική προστασία	14
Πολιτικές κοινωνικής ένταξης	15
Χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για την καταπολέμηση της φτώχειας	16
Μελλοντική πορεία — Κύρια μηνύματα	17
Περισσότερες πληροφορίες	20

Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας

Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) συγκεντρώνει εκπροσώπους των κρατών μελών της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 2000. Αποτελεί ένα πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου, το οποίο επιτρέπει τη συνεργασία και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο πλαίσιο της κοινωνικής ανοικτής μεθόδου συντονισμού (κοινωνική ΑΜΣ). Η ΕΚΠ καταρτίζει εκθέσεις, διατυπώνει γνώμες και αναλαμβάνει άλλες δραστηριότητες στους τομείς αρμοδιότητάς της, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου ή της Επιτροπής ή με δική της πρωτοβουλία. Από το 2011, συντάσσει επίσης μια ετήσια έκθεση αξιολόγησης των κοινωνικών πτυχών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Η κοινωνική ανοικτή μέθοδος συντονισμού

Η προσέγγιση κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ βασίζεται στην ΑΜΣ. Πρόκειται για έναν μηχανισμό συντονισμού των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών. Έχει ως στόχο την προώθηση των κοινών ευρωπαϊκών στόχων μέσα από μια διαδικασία ανταλλαγής πολιτικών και αμοιβαίας μάθησης, ενώ επιτρέπει στα κράτη μέλη να καθορίζουν τις δικές τους πολιτικές για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Στο πλαίσιο της κοινωνικής ΑΜΣ, τα κράτη μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια δράσης, τα οποία περιγράφουν τις προτεραιότητες και τις προγραμματισμένες δράσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει και παρακολουθεί την πρόοδο βάσει των κοινών στόχων, των δεικτών και των προτύπων. Το 2011 οι στόχοι και οι μέθοδοι εργασίας της κοινωνικής ΑΜΣ θα προσαρμοστούν στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την επίτευξη ευφυούς, βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.

Εισαγωγή

Η «Ευρώπη 2020» αποτελεί τη στρατηγική ανάπτυξης της ΕΕ για την επόμενη δεκαετία. Θα επιτρέψει στην ΕΕ να καταστεί μια ευφυής, βιώσιμη οικονομία χωρίς αποκλεισμούς.

Η επιτυχία της στρατηγικής εξαρτάται από την αλληλοϋποστήριξη των δράσεων σε όλους τους τομείς προτεραιοτήτων. Αυτό θα επιτρέψει στην ΕΕ και τα κράτη μέλη να επιτύχουν υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής.

Συγκεκριμένα, η ΕΕ έχει θέσει πέντε φιλόδοξους στόχους —όσον αφορά την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και τις κλιματικές συνθήκες/ενέργεια— οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020. Τα κράτη μέλη θα υιοθετήσουν τους δικούς τους εθνικούς στόχους για καθέναν από τους εν λόγω τομείς. Συγκεκριμένες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο θα υποστηρίξουν τη στρατηγική.

Η ΕΚΠ έχει δημοσιεύσει μια έκθεση αξιολόγησης των κοινωνικών πτυχών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το παρόν έντυπο παρέχει μια σύνοψη της έκθεσης για το 2011.

Ο στόχος για τη μείωση της φτώχειας και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης

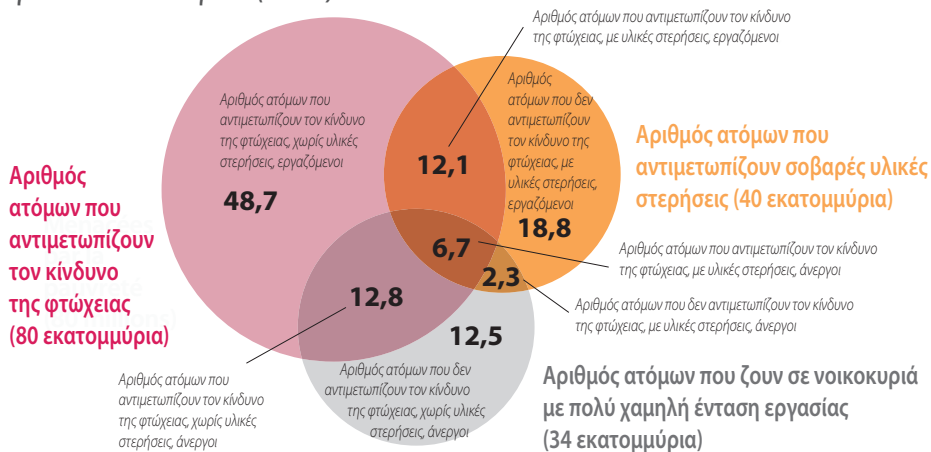
Ένας στους πέντε ανθρώπους στην ΕΕ αντιμετωπίζει τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο μεγάλος αριθμός ανθρώπων που ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας υπονομεύει την κοινωνική συνοχή και περιορίζει το δυναμικό των Ευρωπαίων. Αυτό είναι ιδιαίτερα επιζήμιο σε μια περίοδο που τα κράτη μέλη προσπαθούν να ανακάμψουν από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση.

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ δεσμεύτηκαν ως προς την εξάλειψη του κινδύνου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ανθρώπους έως το 2020. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν εθνικούς στόχους που να ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της ΕΕ και να θεσπίσουν μέτρα για την ικανοποίησή τους. Με τον τρόπο αυτό, θα διασφαλιστεί ότι η καταπολέμηση της φτώχειας αποτελεί βασική συνιστώσα της συνολικής στρατηγικής για την ανάκαμψη.

Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην ΕΕ: τρέχουσα κατάσταση και πρόσφατες τάσεις

Ο πρωταρχικός στόχος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρώπη έχει καθοριστεί με βάση τρεις συνδυαστικούς δείκτες —τον αριθμό ατόμων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας, το επίπεδο σοβαρών υλικών στερήσεων και τον αριθμό ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά όπου η υποαπασχόληση κατέχει εξέχουσα θέση. Οι δείκτες αυτοί καλύπτουν τα διάφορα χαρακτηριστικά της φτώχειας και του αποκλεισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη και τις διαφορετικές καταστάσεις και προτεραιότητες μεταξύ των κρατών μελών. Συνολικά, οι τρεις δείκτες αντανακλούν τον στόχο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την εξασφάλιση της ευρείας αξιοποίησης των οφελών της ανάπτυξης και την ενεργό συμμετοχή των ανθρώπων που ζουν σήμερα στο κοινωνικό περιθώριο.

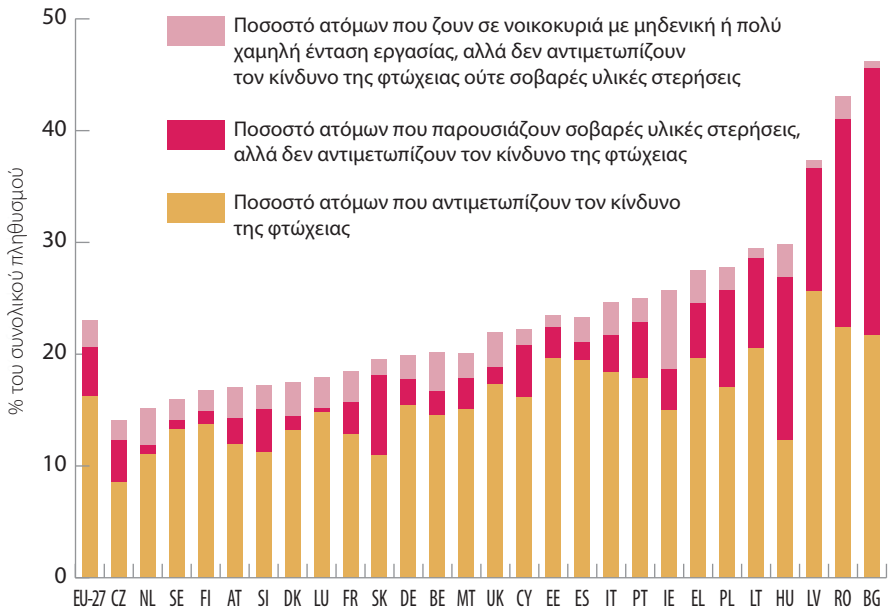
114 εκατομμύρια άτομα αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του αποκλεισμού (2009)

Πηγή: EU-SILC (2009) — Έτος αναφοράς εισοδήματος 2008.

Σημείωση: Τα δεδομένα εισοδήματος και χαμηλής έντασης εργασίας αφορούν το προηγούμενο έτος (2008), με εξαίρεση την Ιρλανδία (2008–2009) και το Ηνωμένο Βασίλειο (2009). Τα δεδομένα υλικής στερήσης αφορούν το έτος της έρευνας (2009).

Ποσοστά ατόμων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας, που παρουσιάζουν σοβαρές υλικές στερήσεις, αλλά δεν αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας, καθώς και ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με μηδενική ή πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, αλλά δεν αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ούτε σοβαρές υλικές στερήσεις (2009)

Πηγή: EE-SILC (2009) — Έτος αναφοράς εισοδήματος 2008, με εξαίρεση την Ιρλανδία (2008–2009) και το Ηνωμένο Βασίλειο (2009).

Η παρακολούθηση της προόδου για την επίτευξη του εν λόγω στόχου θα βασιστεί σε προηγούμενες τάσεις αναφορικά με τον αριθμό των ατόμων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του αποκλεισμού, τόσο για το σύνολο του πληθυσμού όσο και για τις κύριες ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο.

Ποσοστό κινδύνου φτώχειας

Τα άτομα με διαθέσιμο εισόδημα μικρότερο από το 60 % του μέσου όρου της χώρας τους θεωρούνται ότι αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας. Το συγκεκριμένο μέτρο υπολογισμού της φτώχειας είναι σχετικό και συνδέεται με την κατανομή του εισοδήματος, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πηγές χρηματικών εσόδων. Οι εθνικές πολιτικές απασχόλησης, εκπαίδευσης και πρόνοιας που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της φτώχειας μπορούν, συνεπώς, να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα επίπεδα κινδύνου.

Τα επίπεδα κινδύνου φτώχειας διαφέρουν ανάλογα με τα διαφορετικά βιοτικά επίπεδα στην ΕΕ. Τα όρια της φτώχειας είναι τέσσερις έως πέντε φορές υψηλότερα στις Κάτω Χώρες, την Αυστρία και την Κύπρο σε σύγκριση με τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία.

Σοβαρή υλική στέρηση

Ο συγκεκριμένος δείκτης περιγράφει την κατάσταση ατόμων που δεν είναι σε θέση να αγοράσουν βασικά προϊόντα που θεωρούνται απαραίτητα για την αξιοπρεπή διαβίωση στην Ευρώπη. Αντανακλά τόσο την κατανομή των πόρων εντός μιας χώρας καθώς και τις διαφορές στο βιοτικό επίπεδο και το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ στην Ευρώπη. Κατά μέσον όρο, το 8 % των Ευρωπαίων αντιμετωπίζει σοβαρές υλικές στερήσεις, ωστόσο το ποσοστό σε ορισμένες χώρες αγγίζει το 30 %.

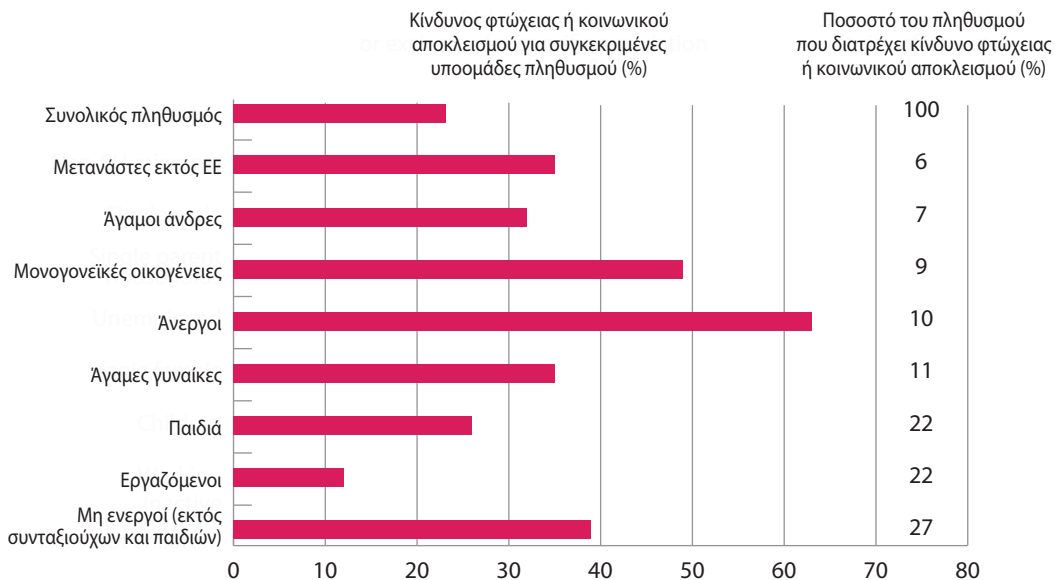
Άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας

Ο συγκεκριμένος δείκτης περιγράφει την κατάσταση ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά όπου δεν εργάζεται κανείς (ή τα μέλη του νοικοκυριού εργάζονται ελάχιστα), τα οποία, ωστόσο, δεν έχουν απαραίτητα χαμηλά εισοδήματα. Η εργασία παραμένει η καλύτερη διασφάλιση κατά της φτώχειας και του αποκλεισμού. Ο κίνδυνος φτώχειας που αντιμετωπίζουν οι ενήλικες άνεργοι σε ηλικία εργασίας είναι πέντε φορές μεγαλύτερος από τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι (44 έναντι 8 %), ενώ για τον μη ενεργό πληθυσμό (εκτός των συνταξιούχων) είναι τρεις φορές υψηλότερος σε σύγκριση με τους εργαζόμενους (27 έναντι 8 %). Η χρήση του συγκεκριμένου δείκτη αντανακλά τις προσπάθειες των κρατών μελών για την αντιμετώπιση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.

Ποιοι αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και αποκλεισμού;

Τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, οι ανύπαντρες γυναίκες, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι ανειδίκευτοι εργαζόμενοι, οι άνεργοι, οι άεργοι σε ηλικία εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, τα άτομα που ζουν σε αγροτικές περιοχές και οι μετανάστες αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι εθνοτικές μειονότητες, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν μέσω επίσημων στατιστικών στοιχείων της ΕΕ, ωστόσο, ορισμένες εθνικές πηγές αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν επίσης υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού.

Κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού των κύριων ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο και ποσοστό των εν λόγω ομάδων στον συνολικό πληθυσμό που διατρέχει κίνδυνο (ΕΕ-27, 2009)

Πηγή: ΕΕ-SILC (2009) — Έτος αναφοράς εισοδήματος 2008, με εξαίρεση την Ιρλανδία (2008–2009) και το Ηνωμένο Βασίλειο (2009).

Σημείωση: 63 % των ανέργων αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού και αντιπροσωπεύουν το 10,5 % του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

Βελτίωση της μέτρησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Απαιτείται περαιτέρω ανάπτυξη των δεικτών για την πλήρη κάλυψη της πολυδιάστατης φύσης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και για την καλύτερη αξιολόγηση του ρόλου και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών για την καταπολέμησή τους. Απαιτούνται πιο ακριβείς μετρήσεις της φτώχειας, του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και των επιπτώσεων των συστημάτων φορολογίας και παροχών.

Παραδείγματα αξιολογήσεων από ομοτίμους: Η χρήση προϋπολογισμών αναφοράς στο Βέλγιο

Μια πρόσφατη μελέτη με τίτλο «Μικροπροϋπολογισμοί: Ποιο είναι το απαραίτητο εισόδημα για την αξιοπρεπή διαβίωση στο Βέλγιο;» διαμόρφωσε ένα ρεαλιστικό μηνιαίο σύνολο προϊόντων και υπηρεσιών για τον προσδιορισμό του απαιτούμενου προϋπολογισμού για συγκεκριμένους τύπους νοικοκυριών. Οι ερευνητές επικεντρώθηκαν σε προϊόντα και υπηρεσίες που θεωρούνται απαραίτητα για την υγεία και την ανεξάρτητη διαβίωση. Μια ενδιαφέρουσα πτυχή της μελέτης ήταν ότι επέτρεψε σε ανθρώπους που ζουν σε συνθήκες φτώχειας να σχολιάσουν τα αποτελέσματα με τη χρήση επιστημονικής μεθοδολογίας.

Η ανάπτυξη προϋπολογισμών αναφοράς μπορεί να συμβάλει στην αξιολόγηση της επάρκειας των ελάχιστων επιπέδων εισοδήματος και να υποστηρίξει την κοινωνική και οικονομική συμβουλευτική. Προκειμένου να είναι ακριβείς, οι προϋπολογισμοί αναφοράς θα πρέπει να καθορίζονται βάσει επιστημονικών δεδομένων με στοιχεία από ένα ευρύ φάσμα της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Οι εν λόγω προϋπολογισμοί μπορούν να ορίσουν τα όρια της φτώχειας βάσει εισοδήματος και να συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των επιπέδων κοινωνικής ένταξης στα κράτη μέλη.

Πολιτικές για την πρόληψη και τη μείωση της φτώχειας

Η επιτυχία της ολοκληρωμένης στρατηγικής «Ευρώπη 2020» εξαρτάται από την αλληλοϋποστήριξη όλων των δράσεων της. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στους τομείς απασχόλησης, εκπαίδευσης και καταπολέμησης της φτώχειας. Η οικονομική ανάπτυξη και ο σχεδιασμός επιτυχών πολιτικών απασχόλησης και εκπαίδευσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η μείωση της φτώχειας θα ενισχύσει τις ευκαιρίες απασχόλησης των εργαζομένων και τις πιθανότητες βελτίωσης των σχολικών επιδόσεων των παιδιών.

Πρωώθηση της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς

Παρά την ύπαρξη συστημάτων κοινωνικής προστασίας, η οικονομική κρίση έχει πλήξει περισσότερο τις πλέον ευάλωτες ομάδες, με αποτέλεσμα την αύξηση της ανισότητας. Παρά την ανάγκη ενίσχυσης των δημόσιων οικονομικών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της γήρανσης του πληθυσμού, τα οφέλη από την ανάκαμψη πρέπει να κατανομηθούν όσο το δυνατόν ευρύτερα μεταξύ των κοινωνικών ομάδων.

Στρατηγικές ενεργητικής ένταξης για την υποστήριξη των μέτρων απασχόλησης

Οι χώρες με υψηλά ποσοστά απασχόλησης τείνουν να παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα φτώχειας και αποκλεισμού. Ωστόσο, η εργασία δεν αποτελεί πάντα εγγύηση κατά της φτώχειας, ενώ οι εργαζόμενοι αντιπροσωπεύουν το 24 % των ατόμων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ. Το 2009 το 8,4 % των εργαζομένων ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας. Το ποσοστό αυτό δεν έχει βελτιωθεί από το 2005. Επομένως, είναι σημαντικό οι πολιτικές απασχόλησης να εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές εισόδημα για τους εργαζόμενους, μέσω της αντιμετώπισης του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας, των χαμηλών αμοιβών και της υπο-απασχόλησης, καθώς και μέσω της υποστήριξης των νέων, των μόνων γονέων και των δεύτερων ενεργών μελών οικογενειών κατά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

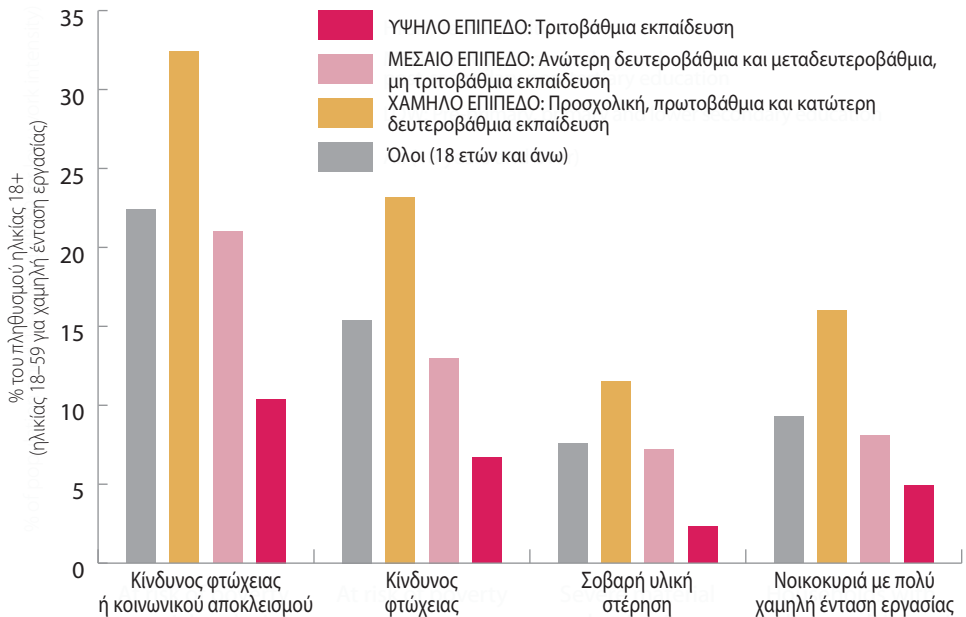
Παραδείγματα αξιολογήσεων από ομοτίμους: Το φινλανδικό εθνικό πρόγραμμα για τη μείωση των μακροχρόνια αστέγων

Τον Φεβρουάριο του 2008, η φινλανδική κυβέρνηση θέσπισε ένα πρόγραμμα με στόχο τη μείωση των μακροχρόνια αστέγων κατά το ήμισυ έως το 2011. Η παροχή επαρκούς στέγασης θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την αντιμετώπιση των λοιπών κοινωνικών προβλημάτων και των προβλημάτων υγείας. Το πρόγραμμα βοήθησε τους αστέγους να εξασφαλίσουν μόνιμη στέγη βάσει συμβάσεων μίσθωσης και μετέτρεψε τα καταφύγια σε μονάδες προς ενοικίαση. Παρείχε συμβουλευτικές υπηρεσίες στέγασης και οικονομική υποστήριξη για την αποφυγή εξώσεων, καθώς και καθοδήγηση σχετικά με την αξιοποίηση των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Καταρτίστηκαν επίσης σχέδια αποκατάστασης και παροχής υπηρεσιών προς αστέγους. Κατά την πρώτη αξιολόγηση του προγράμματος, διαπιστώθηκε ότι το αποτέλεσμα ήταν η εξοικονόμηση 14 000 ευρώ ανά άτομο, πάνω από το 50 % του μέσου συνολικού κόστους των κυβερνητικών παροχών προς αστέγους. Η φινλανδική κυβέρνηση εκτιμά ότι η επίτευξη του στόχου του προγράμματος για τη δημιουργία 1 250 νέων κατοικιών και εγκαταστάσεων επιδοτούμενης στέγασης ή πρόνοιας για τους μακροχρόνια άστεγους μπορεί να εξοικονομήσει 17,5 εκατ. ευρώ ετησίως.

Εκπαίδευση και δεξιότητες ως καθοριστικοί παράγοντες της κοινωνικής ένταξης

Η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου και η εξασφάλιση της πρόσβασης στη διά βίου μάθηση θα συμβάλει στη μείωση της φτώχειας σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο. Όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, το επίπεδο κινδύνου φτώχειας και αποκλεισμού των ανειδίκευτων ατόμων είναι 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο σε σύγκριση με τα άτομα μεσαίου επιπέδου εκπαίδευσης και περισσότερο από 20 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο σε σχέση με τα άτομα υψηλής εξειδίκευσης.

Άτομα ηλικίας άνω των 18 που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης (%) (ΕΕ-27, 2009)

Πηγή: ΕΕ-SILC (2009).

Βιώσιμη και επαρκής κοινωνική προστασία

Η κοινωνική προστασία διασφαλίζει τα άτομα κατά των κοινωνικών κινδύνων και συμβάλλει στη μείωση της φτώχειας. Παράλληλα, η προσαρμογή των συστημάτων κοινωνικής προστασίας είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ενεργού συμμετοχής και της ένταξης. Η εν λόγω διαδικασία πρέπει να συμβαδίζει με τις στρατηγικές ανάπτυξης, καθώς και με την αύξηση και τη βελτίωση των θέσεων εργασίας.

Ο σχεδιασμός των συστημάτων φορολογίας και παροχών καθορίζει τον τρόπο και τον βαθμό στον οποίο επηρεάζουν τις εισοδηματικές ανισότητες και βοηθούν τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα. Σημαντικά στοιχεία είναι η προοδευτικότητα των φόρων και των παροχών, η στόχευση και οι προϋποθέσεις των παροχών, καθώς ενδέχεται να αποτελέσουν αντικίνητρα για εργασία, εάν δεν σχεδιαστούν κατάλληλα. Έχουν παρατηρηθεί μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη χρηματική ενίσχυση προς τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος.

Στην ΕΕ, οι συνταξιοδοτικές δαπάνες αντιπροσωπεύουν κατά μέσο όρο το 43 % των ακαθάριστων δαπανών για παροχές κοινωνικής προστασίας και, σε συνδυασμό με τα γενικά συστήματα αποδοχών, η παροχή ελάχιστου εισοδήματος για ηλικιωμένους διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη μείωση του κινδύνου φτώχειας μεταξύ των ηλικιωμένων. Σε πολλά κράτη μέλη βρίσκονται σε εξέλιξη μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Οι κυρίαρχες τάσεις κατά τις μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων αφορούν την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ εισφορών και παροχών, την αύξηση της νόμιμης και της πραγματικής ηλικίας συνταξιοδότησης, τη δημιουργία αυτόματων μηχανισμών προσαρμογής προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη το προσδόκιμο ζωής και οι εξελίξεις του ΑΕγχΠ, καθώς και τη διεύρυνση του ρόλου των ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων.

Όσον αφορά την υγειονομική περίθαλψη, η αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα οφέλη της υγείας και της πρόληψης των σωματικών και ψυχικών ασθενειών, καθώς και η διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες περίθαλψης είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση της αποτελεσματικότητας. Η βιώσιμη χρηματοδότηση του συγκεκριμένου τομέα, η οικονομικά αποδοτική χρήση της περίθαλψης, η αύξηση των χειρουργικών επεμβάσεων χωρίς παραμονή στο νοσοκομείο, η εννοποίηση των νοσοκομειακών υπηρεσιών και καινοτόμες προσεγγίσεις περίθαλψης θα μπορούσαν επίσης να συμβάλουν στην ενίσχυση των παροχών.

Πολιτικές κοινωνικής ένταξης

Η εξάλειψη του φαινομένου διαγενεακής μεταβίβασης της φτώχειας και η διασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους αποτελούν παράγοντες καθοριστικής σημασίας. Η δράση στον εν λόγω τομέα θα πρέπει να ξεκινήσει από τις οικογένειες και τα παιδιά. Πρέπει να ενισχυθούν οι παρεμβάσεις κατά την πρώιμη παιδική ηλικία σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση. Είναι απαραίτητη η διασφάλιση της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ εργασίας και ιδιωτικής ζωής και η ενίσχυση της συμμετοχής των γονέων στην αγορά εργασίας. Η διαθεσιμότητα και οι ποιοτικές υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, καθώς και η κατάλληλη ενίσχυση του εισοδήματος των οικογενειών μέσω ενός συνδυασμού φορολογικών ελαφρύνσεων και σωστά σχεδιασμένων και στοχευμένων καθολικών παροχών αποτελούν σημαντικά μέσα για τον σκοπό αυτό.

Η ενεργητική ένταξη αποτελεί βασικό παράγοντα για την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για τη μείωση της φτώχειας και για την εξασφάλιση της δίκαιης κατανομής των οφελών της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Περιλαμβάνει στρατηγικές που συνδυάζουν την κατάλληλη ενίσχυση του εισοδήματος, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ιδίως για όσους βρίσκονται στο κοινωνικό περιθώριο, και ποιοτικές υπηρεσίες. Οι εν λόγω στρατηγικές είναι απαραίτητες για την πρόληψη του μακρόχρονου αποκλεισμού και

για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών δαπανών. Θα πρέπει να βελτιωθεί η κάλυψη των κοινωνικών δικτύων ασφαλείας μέσω της διασφάλισης της βιώσιμης χρηματοδότησης των κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και να ενισχυθεί η ποιότητα των παρεμβάσεων.

Χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για την καταπολέμηση της φτώχειας

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) αποτελεί το κύριο χρηματοδοτικό μέσο σε επίπεδο ΕΕ για την προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και των ίσων ευκαιριών, καθώς και για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ανθρώπων. Με συνολικό προϋπολογισμό 76 δισ. ευρώ για την περίοδο 2007–2013, το ΕΚΤ υποστηρίζει άμεσα δράσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στους τομείς εκπαίδευσης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης, ενώ συμβάλλει επίσης στην επίτευξη των ερευνητικών και αναπτυξιακών στόχων.

Το πρόγραμμα «Progress» υποστηρίζει σχέδια που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ και στην ανάπτυξη γνώσεων στους τομείς πολιτικών απασχόλησης, κοινωνικής ένταξης, μεταρρυθμίσεων των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και ίσων ευκαιριών, καθώς και στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ.

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Μικροχρηματοδοτήσεων έχει ως στόχο την παροχή περίπου 500 εκατ. ευρώ για δάνεια προς μικρές επιχειρήσεις έως το 2020. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) αποσκοπεί στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και στην καταπολέμηση των υψηλών επιπέδων φτώχειας.

Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) χρηματοδοτεί την ανάπτυξη κοινωνικών και εκπαιδευτικών υποδομών και υπηρεσιών και γενικότερα ενέργειες βελτίωσης της ποιότητας ζωής και διαχείρισης της οικονομικής δραστηριότητας στις αγροτικές περιοχές.

Το ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο υποστηρίζει την προηγμένη ευρωπαϊκή κοινωνικοοικονομική έρευνα, ιδίως μέσω της ανάπτυξης νέων μεθοδολογιών, δεικτών προόδου και ερευνητικής υποδομής.

Μελλοντική πορεία — Κύρια μηνύματα

Τα ακόλουθα μηνύματα βασίζονται στα συμπεράσματα της ετήσιας έκθεσης της ΕΚΠ και θεσπίστηκαν από το Συμβούλιο Υπουργών Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών κατά τη συνεδρίασή του στις 7 Μαρτίου 2011 (1).

- Ένας στους πέντε ανθρώπους στην ΕΕ αντιμετωπίζει τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού και 40 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε συνθήκες σοβαρής στέρησης. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ δεσμεύτηκαν να βγάλουν τουλάχιστον 20 εκατομμύρια ανθρώπους από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό την επόμενη δεκαετία. Για να εκπληρωθεί αυτός ο στόχος, είναι απαραίτητο να θεθούν φιλόδοξοι εθνικοί στόχοι και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα υλοποίησής τους, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί ότι η καταπολέμηση της φτώχειας αποτελεί μέρος της συνολικής στρατηγικής για την ανάκαμψη. Απαιτείται επίσης η κινητοποίηση όλων των ενδιαφερόμενων μερών.
- Η ταχεία επιστροφή στην ανάπτυξη και η άσκηση καλά σχεδιασμένων πολιτικών απασχόλησης και εκπαίδευσης έχουν ζωτική σημασία για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα, τόσο οι προσπάθειες αποκατάστασης της ευρωστίας των δημοσίων οικονομικών όσο και οι μεταρρυθμίσεις των *συστημάτων κοινωνικής προστασίας* πρέπει να έχουν ως στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της καταλληλότητας των τελευταίων. Έτσι, θα μπορέσουν να διατηρήσουν τον σημαντικό ρόλο αυτόματης σταθεροποίησης που επιτελούν. Η δράση των κρατών μελών στον τομέα αυτό πρέπει να χαρακτηρίζεται συγχρόνως από αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και δικαιοσύνη. Το τίμημα των μέτρων εξυγίανσης δεν πρέπει να πέσει στους ώμους των πιο ευάλωτων.
- Καθώς τα κράτη μέλη εργάζονται για την ανάκαμψη, απαιτούνται *στρατηγικές ενεργητικής ένταξης* που να συνδυάζουν τη στήριξη του εισοδήματος, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, τις υπηρεσίες υγείας και τις κοινωνικές υπηρεσίες, ούτως ώστε να προληφθεί ο μακρόχρονος αποκλεισμός, και παράλληλα να ενισχύουν την αποδοτικότητα των κοινωνικών δαπανών. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διευκολυνθεί η συμμετοχή όλων, ιδιαίτερα των γυναικών και των νέων, στην αγορά εργασίας· σημαίνει ότι η κοινωνική αρωγή πρέπει να συνδεθεί με μέτρα

(1) http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/lsa/119656.pdf

ενεργοποίησης και με την πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης· και ότι η κάλυψη και το εύρος των δικτύων ασφαλείας της κοινωνίας πρέπει να ενισχυθούν, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Επίσης, τεράστια σημασία έχει η εξασφάλιση βιώσιμης χρηματοδότησης των κοινωνικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

- 25 εκατομμύρια παιδιά αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του αποκλεισμού στην ΕΕ. Για να σταματήσει η *μεταβίβαση της φτώχειας από γενιά σε γενιά* τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν *προτεραιότητα στις παρεμβάσεις στην πρώιμη παιδική ηλικία* σε τομείς όπως η υγεία και η εκπαίδευση, να ενισχύσουν τις δυνατότητες παροχής ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας και στήριξης παιδιών, να προωθήσουν τη συμμετοχή των γονέων στην αγορά εργασίας και να εγγραφθούν την κατάλληλη στήριξη του εισοδήματος οικογενειών με παιδιά συνδυάζοντας και σχεδιάζοντας με προσοχή γενικευμένα και στοχευμένα επιδόματα.
- Οι πολιτικές για την αντιμετώπιση των πιο επίμονων και σοβαρών μορφών της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού απαιτούν τον *συνδυασμό των γενικευμένων και των στοχευμένων προσεγγίσεων*. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην πρόληψη και την καταπολέμηση του φαινομένου των αστέγων και του αποκλεισμού από τη στέγη· το ίδιο ισχύει για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και του οικονομικού αποκλεισμού. Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση των διακρίσεων εις βάρος ομάδων σε κίνδυνο πρέπει να αποτελέσουν βασικό συστατικό των κοινωνικών πολιτικών.
- Η μεγιστοποίηση των ετών απασχόλησης και η ελαχιστοποίηση των συνεπειών από τις διακοπές στην επαγγελματική σταδιοδρομία έχουν πρωταρχική σημασία ούτως ώστε να εξασφαλιστούν η *επάρκεια των μελλοντικών συντάξεων και η μακροπρόθεσμη δημοσιονομική βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων*. Αυτό συνεπάγεται την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και της συνταξιοδοτικής κάλυψης, ιδίως για τους νέους και τις γυναίκες. Για τον σκοπό αυτό, είναι δυνατόν, για παράδειγμα, να λαμβάνονται υπόψη οι ακούσιες διακοπές στην επαγγελματική σταδιοδρομία και να αυξηθεί η πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης περιορίζοντας, μεταξύ άλλων, τις δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης και ενισχύοντας τις προϋποθέσεις και τα κίνητρα, ούτως ώστε οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας να παραμένουν ενεργοί για περισσότερα έτη. Είναι δυνατόν επίσης να εξευρεθούν τρόποι προσαρμογής των δικαιωμάτων συνταξιοδότησης στις εξελίξεις του προσδόκιμου ορίου επιβίωσης.

- Η εγγύηση καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες περίθαλψης θα απαιτήσει πρόσθετες προσπάθειες προκειμένου να διασφαλιστεί η αποδοτικότητα του τομέα της υγείας. Απέναντι στη λιτότητα και τη γήρανση, είναι ανάγκη να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα, η βιωσιμότητα και η ανταποκρισιμότητα των υπηρεσιών υγειονομικής και μακροχρόνιας περίθαλψης μέσω της καινοτομίας και του συντονισμού της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής φροντίδας, για παράδειγμα με τη δημιουργία ολοκληρωμένων διαδικασιών για την αντιμετώπιση των χρόνιων νόσων. Η επένδυση στην προαγωγή της υγείας και την καταπολέμηση των νόσων (συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων ψυχικής υγείας) μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη τόσο από κοινωνική όσο και από οικονομική άποψη.
- Η επιτυχία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» εξαρτάται αφενός από τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης και συνεκτικής προσέγγισης που να αγκαλιάζει όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής, ιδιαίτερα την κοινωνική και την οικονομική πολιτική, καθώς και την πολιτική απασχόλησης, και αφετέρου από την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της κρατικής διοίκησης σε όλα τα επίπεδα, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Η σύνδεση των κονδυλίων της ΕΕ με τις προτεραιότητες της προαναφερθείσας στρατηγικής, καθώς και η στήριξη της κοινωνικής καινοτομίας θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα.
- Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν κατά πόσο είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι ικανότητές τους για την *εκτίμηση του κοινωνικού αντικτύπου* που συνεπάγονται οι μείζονες πολιτικές τους και οι δημοσιονομικές τους αποφάσεις στο πλαίσιο της γενικότερης εκτίμησης αντικτύπου σύμφωνα με το άρθρο 9 ΣΛΕΕ και στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πλατφόρμας κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ζωτική σημασία επίσης έχουν η πιο έγκαιρη παραγωγή κοινωνικών στατιστικών και η βελτίωση των ικανοτήτων ανάλυσης.
- Η ΕΚΠ θα συμβάλει στην εξασφάλιση συνεκτικότητας μεταξύ αφενός των *στόχων και των μεθόδων εργασίας της ΑΜΣ στον κοινωνικό τομέα* και αφετέρου του *νέου πλαισίου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»* και της διαχείρισής της, με βάση τα διδάγματα από το πρώτο ευρωπαϊκό εξάμηνο συντονισμού της εν λόγω στρατηγικής ⁽²⁾.

(2) Τα «ευρωπαϊκά εξάμηνα» που καθιερώνονται σε ετήσια βάση από το 2011 αποτελούν εξαμηνιαίες περιόδους κατά τις οποίες θα αναθεωρούνται οι δημοσιονομικές και οι διαρθρωτικές πολιτικές των κρατών μελών, ώστε να ανιχνεύονται τυχόν ανακολουθίες και ανισορροπίες.

Περισσότερες πληροφορίες

Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=758&langId=en>

Στρατηγική «Ευρώπη 2020»

http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

Κοινωνική προστασία και κοινωνική ένταξη

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=750>

Ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=en>

Ευρωπαϊκό έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας

και του κοινωνικού αποκλεισμού

<http://www.2010againstopoverty.eu/?langId=en>

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325&langId=en>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

**Η κοινωνική διάσταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»
Έκθεση της επιτροπής κοινωνικής προστασίας (2011)
Σύνοψη**

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2011

2011 — 20 σ. — 14,8 x 21cm

ISBN 978-92-79-20376-3

doi:10.2767/36422

Η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ), ένα πολιτικό φόρουμ για τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δημοσίευσε την έκθεσή της για το 2011 σχετικά με τις κοινωνικές διαστάσεις της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Στο παρόν έντυπο συνοψίζεται η έκθεση, η οποία παρουσιάζει το έργο της ΕΚΠ, περιγράφει τη φτώχεια στην ΕΕ και τους στόχους κοινωνικού αποκλεισμού και αναλύει την τρέχουσα κατάσταση και τις τάσεις στον εν λόγω τομέα. Συνεχίζει εξετάζοντας τη μείωση της φτώχειας και τις πολιτικές πρόληψης, και περιγράφει τα βασικά μηνύματα που ενέκρινε η ΕΚΠ. Παρουσιάζονται επίσης αναλυτικά επιλεγμένα εθνικά προγράμματα και όργανα της ΕΕ για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η έκδοση αυτή διατίθεται σε έντυπη μορφή σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- από τα γραφεία εκπροσώπησης ή τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στοιχεία επικοινωνίας θα βρείτε στο διαδίκτυο (<http://ec.europa.eu>) ή θα τα ζητήσετε με φαξ στον αριθμό +352 2929-42758.

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Συνδρομές επί πληρωμή (π.χ. ετήσιες σειρές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, συλλογές της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης):

- μέσω των εμπορικών αντιπροσώπων της Υπηρεσίας Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm).

Σας ενδιαφέρουν οι **εκδόσεις** της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης,
Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης;

Αν ναι, μπορείτε να τις μεταφορτώσετε ή να εγγραφείτε για δωρεάν
συνδρομή: <http://ec.europa.eu/social/publications>

Μπορείτε επίσης να εγγραφείτε δωρεάν στο ηλεκτρονικό πληροφοριακό
δελτίο *Social Europe* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:
<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/social europe

Υπηρεσία Εκδόσεων

ISBN 978-92-79-20376-3

9 789279 203763